

Virtuts i limitacions de la biografia com a gènere

Una de les marques de normalitat de la cultura literària és l'existència de bones biografies divulgadores de la vida i l'obra dels principals escriptors. De biografies se'n poden escriure des de moltes perspectives diferents, però les que aporten l'esmentada marca de normalitat s'ajusten força a una sèrie de característiques: no pretenen ser estudis d'especialització sinó més aviat d'alta divulgació, compaginen la recerca de fonts amb la sistematització del material ja conegut, no es queden en la simple acumulació de dades sinó que segueixen un fil d'argumentació i d'interpretació, al mateix temps que estan planificades amb rigor i des del distanciament del biògraf. Tot i això, l'autor ha de saber-se aproximar al biografat quan li convingui i en les dosis adequades —l'estratègia és en el fons estrictament literària— per a mantenir l'atenció del lector no especialitzat, però sense desencantar l'especialista. Això és impossible si no acceptem una premissa prèvia: un treball d'aquestes característiques ha d'estar ben escrit i, sobretot, ha de ser llegidor. Tot plegat converteix la biografia en un gènere i els autors que el creen han de ser entesos en els trets que el configuren, més fins i tot que no pas en el personatge que donen a conèixer.

Les intencions d'Agustí Pons a l'hora d'encarar el seu llibre sobre Pere Calders s'ajusten perfectament a aquestes directrius. Només per això ja mereix atenció. I més encara, és clar, a la vista dels resultats obtinguts. Anteriorment, amb *Deu daus* (1991) Pons havia preparat el camí a partir d'un gènere proper però no exactament idèntic: el del retrat. Amb *Joan Triadú, l'impuls obstinat* (1993) tenim un primer pas ja en ferm, però de resultat encara vacil·lant. Ara, a *Pere Calders, veritat oculta* ens situem de ple en la línia prefigurada i amb aportacions veritablement notables entre les quals podem assenyalar les diverses mostres significatives de la correspondència d'exili (especialment amb el pare), l'aclariment de nombroses dades que fins ara eren confuses (els primers passos una

Agustí Pons
Pere Calders, veritat oculta
Barcelona, Edicions 62, 1998
396 pàgs.

vegada creuada la frontera l'any 1939, per exemple), les reserves respecte a determinades declaracions del mateix Calders, la polèmica amb Joan Sales, la confirmació d'algunes intuïcions (que quan decideix tornar a Catalunya no té el futur laboral assegurat, per exemple).

Només una consideració respecte al mètode de treball: el difícil equilibri entre la recerca i la sistematització de dades conegudes. Pel que fa a la sistematització, és cert —i Pons n'és conscient— que es detecta molt a flor de pell l'ús de les fonts escrites (només cal llegir el capítol sobre la guerra i el llibre de Maria Campillo a propòsit del tema). En algun cas potser hagués convingut seleccionar millor aquestes fonts. El biògraf es fia molt de Joan Melcion i Amanda Bath, però no té en compte que els dos estudiosos ofereixen perspectives d'anàlisi de l'obra de Calders que són lleugerament diferents i no igualment fiables. Respecte a la recerca, hi ha interessants aportacions pel que fa als anys de l'exili, però queden moltes llacunes,

les quals s'haguessin pogut omplir, en part, investigant una mica millor, per exemple, la relació amb Agustí Bartra i Anna Murià.

També un parell de consideracions més respecte a la interpretació de les dades. La comparació amb els insectes cinípid —els que creen al seu entorn una carcassa protectora que els permet viure la quotidianitat amb comoditat— és una bona troballa però difícilment podem convertir la idea en el pal de pallar que justifica tota una trajectòria. Tant la decisió d'emprendre el camí de l'exili sense la família com la del retorn l'any 1962 sense tenir garantit el futur són exemples que, com a

mínim, requeririen la comparació amb algun altre himenòpter més intrèpid. També es podria discutir que l'afiliació al PSUC durant la guerra hagi d'interpretar-se des d'aquesta mateixa òptica protectora (pàgs. 102-103). Segurament, tampoc no cal sobredimensionar en excés el paper de Dagoll Dagom i del muntatge *Antaviana* a l'hora d'entendre la recuperació de Calders a finals dels setanta. Ja es tenen en compte altres elements, però no se'ls atorga pas la mateixa importància. Algun dia caldria estudiar amb detall per què Calders va insinuar —només en veu baixa— certes reserves al muntatge teatral i si en realitat és l'escriptor qui se serveix de la plataforma oferta pel grup o viceversa.

Caldria vigilar també algunes imprecisions, impròpies del rigor d'un treball d'aquestes característiques: ni a la Universitat Autònoma de Barcelona hi ha hagut mai una Facultat de Filologia Catalana (pàg. 371), ni existeix cap clàssic català que es digui Francesc Fontanillas (a qui no hem de confondre amb Fontanella, pàg. 312), ni la biografia que Calders dedica al poeta de les auques i els ventalls no es titula *El nostre Carner* (pàg. 184), ni va ser ampliada, almenys de ploma de l'autor, en la reedició del 1991 (pàg. 255). I és que una altra de les virtuts del bon biògraf és també l'encert en la minúcia. Exacte.